

ומקשינן: למה בעינן תרי סכינין לחיתוך? וליתקן ליה הדא לתרוויהו וליחתוך בה בשר קודם והדר ליחתוך בה חלבים. וכשירצה לחזור ולחתוך בשר בבהמה אחרת יזכור להכשירה?

ומשנינן: בעינן תרי סכינין משום גזירה שמא יחתוך חלבים ואחר כך בשר בבהמה אחת, וישכח לקנח הסכין ביניהם מחמת שטרוד במלאכתו, ונמצא הבשר אסור משום דמתערב בו משמנונית איסור.

ומקשינן: כמו דחיישת שיחליף סדר החיתוך, השתא בתרי סכיני, נמי איכא למיחש שמא מיחלף ליה הסכינים זה בזה, ויחתוך הבשר בסכין של החלבים!?

ומשנינן: כיון דאצרכינהו לתקן לו תרי סכיני אית ליה היכרא, על ידי סימן שיעשה בהם.

ואמר רב יהודה אמר רב: הטבח צריך שני כלים של מים. אחד שמדיח בו בשר, ואחד שמדיח בו חלבים.

ומקשינן: וניתקן ליה כלי הדא בלבד, ונדיח בו קודם את הבשר, והדר נדיח בו חלבים, ואמאי בעי תרי כלים?

ומשנינן: גזירה, שמא תחילה ידיח בכלי חלבים, ואחר כך ידיח בו בשר. והמים יהיו כבר מפותמים משמנונית החלבים על ידי שפשוף הידיים, ותדבק השמנונית בדפנות הבשר. ואף על פי שהבשר צונן ואינו בולע

לתוכו, מכל מקום נדבק בו האיסור.

ומקשינן: השתא, דאית ליה תרי כלים, נמי ליחוש דלמא מיחלפי ליה הכלים, וידיח הבשר באותו כלי שכבר הדיח בו חלבים.

ומשנינן: כיון דאצרכיניה תרתי כלים, אית ליה בהו היכרא, ולא יחליף.

אמר אממר משמיה דרב פפא: לא ליסחוף איניש כפלי [לא יניח את הכסלים שחלב הכליות דבוק עליהם] עילוי בישרא, משום דדאיב תרבא [החלב מתחמם וזב על הבשר] ובלע בישרא ממנו. (58)

ומקשינן: אי הכי, כי מונחים בתריצי [במישור] על המדף הכסלים לבדם כדרכן, כשהחלב למעלה, נמי דאיב תרבא, ובלע בשרא של הכסלים עצמם מהחלב הדבוק עליהם.

ומשנינן: קרמא [קרום] מפסיק מתתאי לחלב, בינו לבין הבשר הדבוק אליו. (59)

ומקשינן: אי הכי, דקרום מפסיק ומונע מהחלב לזוב לבשר שתחתיו, אם כן אפילו

כשמניח את הכסלים על הבשר מעילאי, נמי נימא דלא בלע הבשר מהחלב, דהא קרמא איכא שמפסיק ביניהם. שאין חלב שאין לו קרום דק גם מלמעלה וגם מלמטה.

ומשנינן: הקרום העליון קלוש הוא, ואידי דממשמשא ביה ידא דטבחה — מפתת

59. והוא אותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים, שהוא עצמו אסור משום שהחלב נבלע בו, אבל אין נבלע כל כך שיהא זב לבשר שתחתיו. רש"י.

58. ומיירי מיד לאחר ניתוח הבשר שעדיין הוא חם. אבל לאחר שנצטנן אין לחוש שיזוב החלב. כדכתיב "וישימו החלבים על החזות". תוס'

ורב חנניא בר שלמיא משמיה דרב אמר: צריך שילמוד אף קשר של תפילין, (60) שעשוי כמו אות דל"ת, (61) וברכת חתנים, וציצית.

ואידך, מאן דאמר דאית ליה דרך בתלתא קמאי צריך שיתלמד ולא בהנך, סבירא ליה, דהני, קשר תפילין, וברכת חתנים, וציצית, שכיחן והכל בקיאיין בהם, ואין צריכים לימוד, שמעצמו יהיה בקי בהם. (62)

[מתפורר]. מה שאין כן קרומא דמתתאי שהוא חזק, ולא מפתת.

ואמר רב יהודה אמר רב: תלמיד הכם צריך שילמוד לאמן ידו בג' דברים, ולא יסתפק במה שהוא בקי בהלכותיהם.

והם: כתב — שידע לחתום שמו, למקרה שישב בדין או לעדות, שחיטה, ומילה.

שבת הוא רוצה להתירו לאחר מכן, כדי שלא יהיה לו שם קשר של קיימא, וזה אינו מועיל כלום, אלא הוי קשר של קיימא. וגם כאן, כיון שהקשר מצד עצמו הוא של קיימא, אלא משום שצריך למחר לקשרו עוד פעם, לכן מתירו, אינו מאבד שם קשר של קיימא. ואין להקשות, שיקשור את התפילין בעניבה, כי בעניבה אין זה תכשיט דתפילין, ואסור.

והאבנ"ז חידש שהשואל תפילין מחבירו אינו יכול לשנות מדת הקשר, כי אם ישנה אותה לפי מידתו, הוי קשר שאינו של קיימא, ולא יצא ידי מצות וקשרתם. אך לפי מה שנתבאר אין צריך לחוש לזה למעשה, כי היות וקושרו לפי מדתו כדי לקיים מצות תפילין הרי הוא מחשיב את הקשר הזה, ונחשב שפיר קשירה כדין. ור"ת שהקשה על רבינו אליהו, הקשה מצד קשר שאינו של קיימא בשבת, שצריך מציאות של קשר קיים, אך לגבי "וקשרתם", סגי באחשביה.

61. כדי שיהיה נראה בתפילין שם שד"י. שי"ן חקוקה על הבית בתפילין של ראש, והרצועה הקטנה כפולה ותלויה כעין יו"ד בקשר של יד, והקשר של ראש עשוי כעין דל"ת.

62. כן מבואר ברש"י. והרא"ש פליג ומפרש דהני אין צריך ליודעם כי ימצא בכל מקום הרבה

60. מכאן מקשה ר"ת על רבינו אליהו הסובר שצריך לקשור בכל יום על ראשו תפילין של ראש, כי אע"ג דכתיב "וקשרתם לאות על ירך", סובר רבינו אליהו דקאי אף אתפילין של ראש. ומקשה ר"ת עליו, דהכא משמע שאין הכל בקיאיין בקשר זה, ולדעת רבינו אליהו הרי כל אחד קושר כן לעצמו בכל יום.

ועוד מקשה ר"ת מהא דאיתא בעירובין, שהמוצא תפילין בשדה בשבת, לובשם, ומכניסם לעיר. דאע"ג דשבת לאן זמן תפילין, מכל מקום, תכשיט הוא. אך אם אין קשר בתפילין של ראש, אינו יכול להכניסם, שהרי אסור לעשות קשר בשבת. ומקשה ר"ת לדעת רבינו אליהו שקושרים ומתירים בכל יום, הרי אינו קשר של קיימא, ושפיר יכול לקשור בשבת. וכתב בספר הערות למסכת חולין מהגר"ש אלישיב [כתב יד] שיש לתרץ, כיון שאמרה תורה "וקשרתם", הרי רחמנא אחשביה לקשר זה, ואסור לעשות קשר כזה בשבת.

ועוד יש לתרץ, לפי הבית מאיר, המקשה למה אינו יכול לקשור התפילין שמוצא בשדה על מנת להתירו באותו יום, ולא הוי קשר של קיימא, וכן לקשור ציצית על מנת להתירם למוצ"ש. ובפשטות יש לומר, שכרגיל היה עומד שכזה להיות קשר של קיימא, ורק משום איסור

כולהו הני פסולי תניניהו להו כבר במשניות שלקמן, שהבהמה מתנבלת על ידן. וכיון שאינו בקי בהם, פשיטא דאסור לאכול משחיטתו.

ומשנינן: לא צריכא להא דשמואל, אלא היכא שכבר שחט לפנינו ב' וג' פעמים, ושחט שפיר. מהו דתימא, מדאידך פעמים שחט שפיר, האי נמי, אף שלא ראינוהו, שחט שפיר. קא משמע לן שמואל, כיון דלא גמר הלכות שחיטה, זימנין דשחי ודרים בשחיטה, ולא ידע שמתנבלת הבהמה בכך.

ואמר רב יהודה אמר שמואל: הטבה, השוחט, צריך שיבדוק בסימנים לאחר השחיטה, לראות אם נשחטו רובם כדין. (64) אמר רב יוסף: אף אנן נמי תנינא, שנינו כך במשנה לקמן [לב א], דתנן, רבי שמעון אומר: אם שחה כדי ביקור, זהו השיעור הפוסל בשחיה.

ומדייק רב יוסף: מאי לאו, אם שחה בשחיטתו משך זמן כדי ביקור סימנין לאחר השחיטה, זו היא השחיה הפוסלת. ומוכח שיש תורת ביקור בסימנים לאחר שנשחטו.

אמר ליה אביי: לא! אין לך הוכחה מכאן, כי הכי אמר רבי יוחנן, ה"ביקור" האמור בשחיה הוא כדי ביקור חכם לבדוק הסכין. (65) שאף על פי שהטבח בקי בבדיקה,

ואמר רב יהודה אמר שמואל: כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה, אסור לאכול משחיטתו.

ואלו הן הלכות שחיטה:

שחיה — אם הפסיק באמצע השחיטה, ושהה כשיעור זמן שיש בו כדי שחיטה, ואחר כך גמר שחיטתו, מתנבלת הבהמה בהכי.

דרסה — אם התיו את הראש בכת אחת, בלא הולכת והבאת הסכין, נבילה הויא.

חלדה — אם החליד [תחב] את הסכין בין שני הסימנין, אף אם חתך אותם כהלכתם, השחיטה פסולה, מאחר והסכין תחובה מבפנים, ואינה נראית.

הגרמה — אם שוחט מחוץ למקום השחיטה, מעל הטבעת העליונה שבגרגרת לצד הראש, נבילה היא.

ועיקור — אם שחט את הושט אך פסק את הגרגרת שלא בשחיטה, או איפכא, או ששחט אחד מהם והמתין לה עד שמתה, כיון דלא שחט תרי סימנים כהלכתם, נבילה הוי. (63)

ותמהינן: מאי קא משמע לן שמואל? והא

הסימן ונשמט חוץ למקומו, ושם שחטו.

64. ובתשובות הרא"ש כתב דאף צריך לבדוק שנשחטו במקום הראוי. והבית יוסף סימן כ"ה פקפק בזה.

65. היום המנהג שנותנין לכל שוחט כתב קבלה,

תפילין וציצית לקנותם. וכן ברכת חתנים ימצאו בכל מקום הרבה שיעודים לברך. וכן משמע מתוס'.

63. רש"י. אבל תוס' פירשו ד"עיקור" היינו ששוחט בסכין פגומה, והוי חניקה ולא שחיטה. ובהלכות גדולות פירש ד"עיקור" היינו שנעקר

רבי אליעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר
בן רבי ינאי אמר: דינה כטרפה, שאסורה
באכילה בלבד. (66)

במתניתא תנא: יש לה דין נבלה מספק,
ומטמאה במשא כנבילה.

ודנה הגמרא: במאי קמיפלגי? (67)

בדינא דרב הונא, דאמר רב הונא: בהמה
בחייה בחזקת איסור עומדת [שהרי בחייה
יש בה איסור אבר מן החי], ואין יוצאת
מחזקת איסורה עד שיודע לך במה
נשחטה. (68)

שאם נולד לך ספק בשחיטתה, אם נשחטה
כראוי או לא, העמד דבר על חזקת האיסור
שהיתה בו מתחלה, ואין אתה יכול להוציא

צריך להראות הסכין לחכם העיר. ושיעור
הזמן הנמשך עד שיבוא חכם ויבדוק, זהו
שיעור שהיה הפוסלת. וממילא ליכא
למשמע מיניה להא דשמואל.

ומקשינן: אם כן, נתת דבריך לשיעוריהם! הרי
לפעמים החכם רחוק ממקום השחיטה
ולפעמים הוא קרוב. ואיך תלה רבי שמעון
את שיעור השהיה בזמן לא מוגדר?

ומשינינן: לא תימא כביקור חכם, אלא כדי
ביקור טבח חכם. שהשוחט עצמו הוא חכם
העיר. וכוונת רבי שמעון היא לשיעור זמן
בדיקת הסכין, שהוא שיעור זמן קבוע.

ודנה הגמרא: לא בדק הסימנין לאחר
שחיטה, מאי? האם מעמידים את הבהמה
מספק באיסור אכילה בלבד, או שאף לענין
טומאת נבילה מחמירין בה מספק?

67. התוס', הרשב"א ועוד ראשונים סוברים
שהאיסור לאכול אם לא בדק הסימנים אינו אלא
מדרבנן, כי מדאורייתא סמכין על הרוב, והרוב
שוחטים רוב סימנים. ולפי זה ניהא יותר
המחלוקת אם גזרו רבנן טומאה, כי מן התורה
כשרה וטהורה היא, ופשוט הוא שלא הוצרכו
לגזור טומאה. ואילו מי שסובר שהיא מטמאה
הוא משום "דאי לא גזרי טומאה, לא קיימא
הא".

68. רש"י. אבל התוס' בביצה כה א תמהו על
זה, דהא איסור אבר מן החי ודאי פקע כבר.
ופירשו ד"חזקת איסור" היינו איסור של "אינו
זבוח". דרחמנא אמר "זבוח ואכלת". והוא
איסור כולל לאבר מן החי ולנבילה, מלבד
האיסור הפרטי שיש לכל אחד מהם. ובשיטת
רש"י מבואר, דאית ליה דמחזיקין מאיסור
לאיסור.

ובזה מתקיים "ביקור חכם". הערות למסכת
חולין מהגרי"ש אלישיב [כתב יד]
מוכח מכאן שצריך לבדוק הסכין אחר
השחיטה, שאם ימצא בו פגימה תהיה שחיטתו
פסולה, דמספקינן אם בעור נפגם או במפרקת
נפגמה. אבל יש נפקא מינה בין ביקור סימנים
לביקור חכם את הסכין, דבדיעבד אם לא בדק
הסימנים אחר השחיטה, שחיטתו פסולה. אך אם
לא בדק החכם או השוחט את הסכין אחר
השחיטה, היא כשרה.

66. ולא שאיסורה איסור טריפה, שהרי מה ענין
טריפה לכאן, והרי כל הנידון הוא אם הבהמה
נשחטה כראוי. אלא ודאי איסור נבילה הוא.
וקרי לה טריפה כדי לומר שהיא כטריפה בכך
שאינה מטמאה במשא. תבואות שור סימן כ"ה
סעיף ג.

מחזקה של איסור עד שיוודע לך ההיתר. לפיכך, מעמידים לבהמה זו על חזקת איסורה, עד שיוודע בודאות שנשחטה כראוי ויצאה מחזקתה.

אבל, כאשר היא נשחטה כראוי, הרי היא בחזקת היתר, כרוב הבהמות הנשחטות שהן בחזקת שאינן טריפה, ומותרת, עד שיוודע לך בודאות במה נטרפה. אבל מספק טרפה לא אסרינן לה.⁽⁶⁹⁾

אכילה אמרינן. אבל בחזקת טומאה של נבילה לא אמרינן.⁽⁷⁰⁾ שהרי אף בחייה לא היתה מטמאת כנבילה.⁽⁷¹⁾

והדרין לפרש גופא דמימרא דרב הונא: אמר רב הונא: בהמה, בחייה — בחזקת איסור עומדת, עד שיוודע לך במה נשחטה. נשחטה — בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

והניחה עתה הגמרא כי מה שאמר רב הונא "נשחטה — בחזקת היתר עומדת" הוא באופן שנשחטה כדינה, ולא נתעורר לנו שום ספק בכשרות הבהמה.

ומקשינן: ולימא, מדוע לא יאמר רב הונא "נשחטה — הותרה", ולמה לו לדין חזקה? והרי דין חזקה הוא רק במקום שיש ספק לפנינו, דאמרינן העמד דבר על חזקתו, ואילו כאן הרי לא התעורר ספק!?

מאמר רב הונא: בהמה, בחייה — בחזקת איסור עומדת, עד שיוודע לך במה נשחטה. נשחטה — בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

מאמר רב הונא: בהמה, בחייה — בחזקת איסור עומדת, עד שיוודע לך במה נשחטה. נשחטה — בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

מאמר רב הונא: בהמה, בחייה — בחזקת איסור עומדת, עד שיוודע לך במה נשחטה. נשחטה — בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

מאמר רב הונא: בהמה, בחייה — בחזקת איסור עומדת, עד שיוודע לך במה נשחטה. נשחטה — בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

מאמר רב הונא: בהמה, בחייה — בחזקת איסור עומדת, עד שיוודע לך במה נשחטה. נשחטה — בחזקת היתר עומדת, עד שיוודע לך במה נטרפה.

69. ומדברי תוס' לקמן יב א נראה דההיתר הוא מצד רוב בהמות כשירות, ולא מצד חזקה. קהלות יעקב.

70. להלכה נקטינן שהאוכלה לוקה, ומכל מקום אינו מטמא כנבילה. דסברינן שמתחלקות החזקות אף על גב שסותרות, שמצד אחד מעמידים את הבהמה בחזקת איסור אכילה, ומצד שני מעמידים אותה בחזקת טהרה.

71. אבל תנא דמתניא סבר שאף דלענין טומאה אין לה חזקה, כיון שלענין איסור תלינן שלא נשחטה, בהכרח שאף לענין טומאה יש לתלות כן. שלדעתו אי אפשר לחלק ביניהם. דאי לא נימא הכי יהיו תרתי דסתרי. חידושי רבי עקיבא איגר ליוורה דיעה סימן כ"ה.

ועיין רעק"א שדן אם חלב של בהמה זו שנמצא במעיה, מותר בשתייה, שהרי הבשר אסור משום שהיה עליו חזקת איסור, אבל החלב שבחייה היה לו חזקת היתר, ממשיך להיות בחזקתו. ואע"ג שהחזקות סותרות, הרי כבר נתבאר שאפשר ללכת אחר כל חזקה בפני

ועיין רעק"א שדן אם חלב של בהמה זו שנמצא במעיה, מותר בשתייה, שהרי הבשר אסור משום שהיה עליו חזקת איסור, אבל החלב שבחייה היה לו חזקת היתר, ממשיך להיות בחזקתו. ואע"ג שהחזקות סותרות, הרי כבר נתבאר שאפשר ללכת אחר כל חזקה בפני

ועיין רעק"א שדן אם חלב של בהמה זו שנמצא במעיה, מותר בשתייה, שהרי הבשר אסור משום שהיה עליו חזקת איסור, אבל החלב שבחייה היה לו חזקת היתר, ממשיך להיות בחזקתו. ואע"ג שהחזקות סותרות, הרי כבר נתבאר שאפשר ללכת אחר כל חזקה בפני

והשתא מסתפקינן, מהו? מי האם חיישינן שמא במקום נקב שהיה בהן כבר מחיים נקב, שהכניס הזאב שיניו שם, וטרפן, ואסורה. או לא חיישינן להכי, אלא תלינן שהנקב נגרם משיני הזאב שניקבן לאחר שחיטה, ומותרת.

אמר ליה רב הונא: אין חוששינן שמא במקום נקב שהיה כבר מחיים נקב הזאב, אלא מוקמינן לה אחזקת היתר, ואמרינן עתה ניקבה הזאב. והיינו הא דאמר רב הונא "נשחטה, בחזקת היתר עומדת, עד שיודע לך במה נטרפה".⁽⁷²⁾

איתיביה רב אבא לרב הונא מהא דתניא: ראה צפור המנוקר בתאנה, ועכבר המנוקר באבטיחים — אין תולין את הנקב בניקור ^{ט-ב} הציפור, אלא חוששינן שמא במקום נקב שהיה שם כבר נקב הצפור. וכל פרי מנוקר אסור משום סכנה, שמא הטיל בו נחש ארס. וקשיא לדידך, שאמרת אם ניקב הזאב בבני מעיים לא חיישינן "שמא במקום נקב שהיה בו מחיים נקב", אלא תולים שעתה לאחר שחיטה הוא שנעשה הנקב.

אמר ליה רב הונא: מי קמודמית איסורא לסכנתא? והא ודאי סכנה שאני, דחיישינן לה יותר, משום ש"חמירא סכנתא מאיסורא", ולכך לא הולכים בה אחר רוב או חזקה. אבל בבני מעיים, שהוא רק נידון של

ומשנינן: הא קא משמע לך רב הונא, דאף על גב דאיתיליד בה ריעותא של טריפות, ועתה יש ספק לפנינו אם קודם שחיטה נטרפה ואסורה או אחר שחיטה נולדה בה הריעותא ומותרת. וקאמר רב הונא, דמוקמינן לה אחזקת היתר, כי סתם בהמה אינה טריפה, ותולים שאירעה הריעותא בה לאחר שחיטה, והיא כשירה.⁽⁷²⁾

והריעותא היא, כגון הא דבעא מיניה רבי אבא מרב הונא: בא זאב, ונטל בני מעים, מהו?

ותמהה הגמרא: "נטל"?! הא ליתניהו! דהיינו, אם נטל הזאב לבני מעיים אחר השחיטה ולא ראינו בהם לפני שנטלם שום ריעותא, מה יש להסתפק בדבר?!

ומפרשינן: אלא בא זאב ונקב בני מעים, והרי הם לפנינו, ו"נקובת מעיים" היא מ"ח טריפות, מהו? מי אמרינן שניקבו בני המעיים על ידי הזאב לאחר שחיטה והרי היא כשרה, או דחיישינן שכבר בחייה היתה נקובה, והרי היא טרפה.

ומקשינן: אם כדבריך, שנקב הזאב את בני המעיים, הא קא חזינן דהוא נקבינחו, ומה יש להסתפק שמא ניקבו מחיים?

אלא נטלן הזאב לבני מעיים, ולא חזינן דניקבן הזאב, והחזירן כשהן נקובין.

72. ומכל מקום, צריך לבדוק הריאה מסירות, כיון שהן מצויות.

73. הראשונים [רבינו יונה והרשב"א והר"ן], סוברים כי זה דתלינן בזאב, משום שמצוי הוא שכשנטל בני מעיים הוא נוקב אותם. וכיון

72. ומכל מקום, צריך לבדוק הריאה מסירות, כיון שהן מצויות. ואם נאבדה הריאה, כתב רש"י בשם רבותיו שהבהמה אסורה, כיון שלא בדקו הריאה. ונחלק עליהם רש"י, מהטעם שהרי אתמול שתינו את חלבה בלא בדיקת הריאה,